

Broumov

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Broumov

Nadmořská výška: 395 m n. m.

Počet obyvatel: 6 910

Adresa URL: www.broumov-mesto.cz

Okres: Náchod

GPS souřadnice: 50.585658N, 16.331815E

První pís. zmínka: 1256 (770 let)

PSČ: 550 01

Památky a zajímavosti Broumov

Broumov je městem s bohatou historií a množstvím kulturních památek. Tvoří přirozené hospodářské, kulturní a správní centrum regionu. Historické centrum Broumova s měšťanskými domy, morovým sloupem a několika kostely je městskou památkovou zónou. Dominantou Broumova je bezesporu benediktinský klášter (národní kulturní památka), přístupný veřejnosti k prohlídkám. Další významnou památkou je hřbitovní kostel P. Marie - nejstarší dřevěná sakrální stavba v Čechách. S historií regionu seznamuje Muzeum Broumovska, umístěné v areálu kláštera.

Broumovský klášter Benediktinský klášter patří mezi národní kulturní památky České republiky.

Opatství je impozantním komplexem, jehož dnešní podoba je výsledkem barokní přestavby, převážně podle projektu K. I. Dientzenhofera (1726-48). Klášter sv. Václava s kostelem sv. Vojtěcha stojí v severovýchodní části města, na nejvyšším místě skalního ostrohu. Na hlavní budovy kláštera navazuje bývalé klášterní gymnázium (z r. 1711) s přílehlými hospodářskými budovami na severní straně most (1705) vedoucí přes bývalý příkop do klášterní zahrady.

Centrum Broumova Historické jádro města (zapsané na seznamu chráněných památek jako městská památková zóna) si dodnes uchovalo půdorys slezského typu. Pro tento typ půdorysu je charakteristická dvojice hlavních ulic, které procházejí po celé délce zastavěným prostorem, vymezují ze dvou stran velké tržiště a sbíhající se u obou protilehlých bran. Konečný vzhled měšťanských domů na broumovském náměstí vychází z empirie a historizujících slohů 19. století. Domy jsou přitom často ještě středověkého základu, v některých z nich jsou v přízemí zachovány klenby a kamenné portály.

Typickým znakem městské, ale i vesnické architektury jsou sedátka v ostění vchodů do domů. Původně bylo centrum Broumova obeháno hradbami, které byly prostoupeny dvěma hlavními branami a dvěma menšími brankami, tzv. fortanami. Po fortanách zůstala dodnes používaná schodiště, která vyrovnávala výškové rozdíly mezi opevněným městem a okolím. Zbytky vlastních hradeb jsou též dochovány dodnes, lze je spatřit po obvodu starého města. Náměstí dominuje barokní Mariánský sloup od J. Brokoffa (1706). Na jeho vrcholu je umístěna dvoustranná socha Madony s Ježíškem. Sochy ve výklencích sloupu představují svaté: Scholastiku, Benedikta, Vintíře, Prokopa, Václava, Vojtěcha, Markétu a Hedviku. Sloup je vytesán z jednoho kusu kamene.

Církevní památky V polovině 17. století tvořilo panství broumovského kláštera jednu z největších majetkových položek církevních institucí v Čechách a následně zde došlo ke značnému rozvoji podnikatelských aktivit, spojených s reaktivací a expanzí vlastního režijního hospodářství.

Hospodářský rozkvět pokračoval i později a umožnil nebývale velkorysou stavební aktivitu, které Broumovsko vděčí za množství architektonických barokních skvostů. Výsledkem je kromě broumovského

kláštera osm vesnických kostelů, tzv. Broumovská skupina, a množství drobných sakrálních památek v krajině - křížky, plastiky, sošky, křížové cesty.. Nejvýznamnějšími staviteli a architektky Broumova byli bezesporu otec a syn Dientzenhoferové. Kryštof Dientzenhofer (1655 - 1722) byl r. 1710 jmenován stálým architektem broumovského opata Otmara Zinkeho a pracoval pro něho až do své smrti. Podílel se na stavební činnosti v Broumovském klášteře a jeho díly jsou kostely ve Vernéřovicích, Ruprechticích a v Otovicích. Kilián Ignác Dientzenhofer (1689 - 1751), syn a nástupce Kryštofa Dientzenhofera, po návratu z několikaleté cesty po Evropě spolupracoval se svým otcem až do jeho smrti. Pracoval jako otcův polír už r. 1716. Při vlastním projektování kostelů uplatňoval nová řešení prostoru. Jeho návrhy vynikají citem pro začlenění stavby do krajiny i architektonickým pojetím. Pro Broumov a okolí vypracoval plány mnoha staveb. Podle jeho plánů vznikla kaple na Hvězdě, kostely v Heřmánkovicích, Vižňově, Šonově, Božanově a Bezděkově nad Metují. Jediný kostel v Martínkovicích je dílem M. Allia a nepatří tak do "dientzenhoferovské" skupiny.

Lidová architektura Vesnice v celém regionu Broumova jsou kolonizačního typu a zastavění, podél potoků stoupají vzhůru na úpatí kopců a lesů. Na Teplicko a do Broumovské kotliny od poloviny 13. století přicházeli kolonisté především z Durynska, kteří sem přinesli specifický druh hospodářské usedlosti známé jako "francký dvorcový statek". V polovině 17. století tvořilo panství broumovského kláštera jednu z největších majetkových položek církevních institucí v Čechách a následně zde došlo ke značnému rozvoji podnikatelských aktivit, spojených s reaktivací a expanzí vlastního režijního hospodářství. Podle známého Hesseliova urbáře víme, že krátce po polovině 70. let se broumovská panství skládalo z města a 19 vesnic a režijní hospodářství kláštera představovalo 7 dvorů, pivovar, 19 mlýnů, více než 500 rybníků a lesy pokrývaly více než třetinu panství. Urbář broumovského klášterního velkostatku z let 1676 - 77 je doplněn 20 panoramatickými barevnými vyobrazeními Broumova a všech vesnic k němu patřících. Obrazy jsou na papírových pásech 15 - 21 cm širokých a 61 - 285 cm dlouhých. V této části urbáře jsou jasně viditelné stavby roubené i zděné, rozeznáme druhy plotů, částečně i druh krytiny střech. Je zde patrné, že usedlosti měly charakter uzavřených dvorcových statků. Dobře rozeznatelné jsou též roubené stodoly a různé druhy vstupních bran do hospodářských usedlostí, Boží muka a pomníčky. Architektonické specifikum představuje na Broumovsku klasicistní dvorcový statek. Venkovský klasicistní dům vznikl pod vlivem klasicistní výstavby a přestavby města Broumova. Na venkově se prosazoval už od 20. let, především pak v letech 1850 - 1870. Výzdoba fasád zde nerozlišuje mezi stavbami obytnými a hospodářskými. Detaily jsou vytvořeny ve štuku a doplňují základní členění fasád určených lizenami, římsami, slepými arkádami a pilastry.

Součástí štítů orientovaných ke komunikaci jsou pamětní desky založení statku, kamenné reliéfy svatých a výklenkové sochy oblíbených světců. Klasicistní pilastry ve štítu jsou zpravidla zakončeny hlavicemi. Charakteristické jsou vstupní portály umístěné v obloukových výklencích. Po stranách jsou niky se sedátkem, vytesané z pískovce. Klenáky vstupních portálků jsou většinou datovány a označeny monogramem majitele a číslem popisným. Charakteristickou zajímavostí staveb je psí bouda, obložená pískovcovými deskami s reliéfním dekorem domečku. Omítky staveb jsou barevné, nejčastěji dvoubarevné - žluté a bílé. Barevné jsou též stylové klasicistní vstupní dveře do domů. Chlévy a maštale byly součástí obytného domu. Sýpky a stodoly tvořily obestavení dvora doplněné často výměnkem, jehož součástí byla někdy i sýpka. Sklepy byly někdy mimo dům, častěji ale součástí domu. Vstupní brány do statků bývají někdy průjezdní výměnkem, někdy samostatné. Vzácně jsou zdobeny bohatou sochařskou výzdobou.

